

УДК 658

ГЕНЕЗИС ПОНЯТТЯ «КАДРОВОЇ БЕЗПЕКИ» ПІДПРИЄМСТВА

С.В. Кондратьєва

Східноукраїнський національний університет ім. В. Даля, Сєверодонецьк, Україна

Сьогодні вислів «Кадри вирішують все» не втратив своєї значимості, а питання безпеки підприємства та кадрової безпеки як однієї із важливих складових – не зникають з топових позицій обговорення в наукових колах. Кадрова безпека охоплює всі сфери роботи кадрової служби на підприємстві: від набору персоналу до його розвитку всередині компанії або звільнення. Кожний етап кадрової роботи має бути безпечним для підприємства. Для того, щоб визначити сутність поняття «кадрова безпека підприємства», необхідно провести глибокий теоретичний аналіз різних тлумачень та узагальнити досвід.

Аналіз останніх досліджень та публікацій

В умовах динамічно розвивається ринкового середовища функціонування підприємств гостро стоять питання забезпечення їх економічної безпеки. Вони знайшли відображення в працях таких вчених, як: Алькема В.Р., Кавун С.В., Коробчинський А.Л., Корчевська Л.А., Лазаршина І.Д., Пономаренко В.С., Ляшенко О.М., Козаченко Г.В., Ромахової О.О., Онікієнко О.В. та ін. [1, 3-8, 14]. Економічна безпека є збірним поняттям, так як об'єднує різні функціональні складові. На думку більшості провідних економістів у цій предметній сфері серед складових економічної безпеки виділяються інформаційна, фінансова, техніко-технологічна, інтелектуальна, політико-правова, кадрова. Єдиною є думка економістів щодо виділення кадрової складової економічної безпеки підприємства, що підтверджує актуальність теми дослідження.

Питання управління кадровою безпекою підприємств знайшли відображення в працях Ареф'євої О.В., Васильчак С.Д., Герасименко Н.О., Логінової Н.І., Маренича А.В., Назарової Р.В., Підлужної Н.А., Реверчук Н.Й. та ін. [2-4, 9-13, 16]. Незважаючи на це, більш детального розгляду вимагають підходи до формування поняття та узагальнення досвіду для вітчизняних підприємств [15].

Метою статті є дати власне визначення поняттю «кадрова безпека підприємства».

Виклад основного матеріалу дослідження

Дослідження питань безпеки підприємства базується на використанні теоретичного аналізу та узагальненні наукових розробок, історичного і логічного методів наукового пізнання. Слід

Кондратьєва С.В. Генезис понятия «кадровой безопасности» предприятия.

В статті розглянуто сутність поняття «кадрова безпека», а також визначені ключові аспекти розвитку та формування об'єкта дослідження. Автором запропоноване власне визначення поняття на основі морфологічного аналізу тлумачень.

Ключові слова: безпека, персонал, кадрова безпека, складові кадрової безпеки, система кадрової безпеки

Кондратьєва С.В. Генезис понятия «кадровой безопасности» предприятия.

В статье рассмотрена сущность понятия «кадровая безопасность», а также определены ключевые аспекты развития и формирования объекта исследования. Автором предложено собственное определение понятия на основе морфологического анализа определений.

Ключевые слова: безопасность, персонал, кадровая безопасность, составляющие кадровой безопасности, система кадровой безопасности

Kondratyeva S.V. The genesis of the term "personnel security" of the company.

In the article the essence of the concept of "human security" is observed and identified key aspects of the development and formation of the research object is researched. The author offers own definition of the concept on the basis of morphological analysis of definitions.

Keywords: security, personnel, personnel security, personnel security components, system security personnel

зазначити, що на сьогодні серед фахівців і вчених, які займаються цією проблемою, не існує єдиної думки з приводу визначення сутності поняття «безпека підприємства».

Поняття «кадрова безпека» підприємства є похідним від поняття безпеки взагалі. Незважаючи на те, що єдиного визначення

безпеки не існує, можна виділити кілька підходів до його аналізу (табл. 1) [16].

Для того, щоб сформулювати власне тлумачення «кадрової безпеки підприємства», необхідно проаналізувати всі морфологічні аспекти поняття (рис. 1).

Таблиця 1. Морфологічний аналіз тлумачення «кадрова безпека підприємства»

Автор поняття	Визначення	Морфологія визначення
Алькема В.Г. [1]	процес запобігання негативним впливам на економічну безпеку підприємства через ризики і погрози, пов'язані з персоналом, його інтелектуальним потенціалом і трудовими відносинами загалом.	процес запобігання негативним впливам
Ареф'єва О.В. [2]	така робота з персоналом, що націлена на встановлення таких трудових і етичних відносин, які можна було б визначити як «безбиткові». Вся ця діяльність не є окремим напрямком у функціоналі менеджера з персоналу, а лише органічно вписується в нього. І тут практично не залучаються будь-які додаткові ресурси, за умови, що в компанії присутні всі етапи організації та управління персоналом.	робота з персоналом
Козаченко Г.В., Пономарьов В.П., Ляшенко О.М. [4]	це забезпечення економічної безпеки підприємства за рахунок зниження ризиків і загроз, пов'язаних з недоброякісною роботою персоналу, його інтелектуальним потенціалом і трудовими відносинами загалом. Саме вона повинна займати домінуюче положення щодо відношення до інших елементів системи безпеки компанії.	забезпечення економічної безпеки підприємства
Кавун С.В. [5]	це заходи спрямовані на запобігання економічних загроз і ризиків, пов'язаних з персоналом підприємства, вирішення конфліктних ситуацій в колективі.	заходи спрямовані на запобігання економічних загроз і ризиків
Лазаршина І.Д., Оренчин О.В. [8]	це люди, яким роботодавець довіряє свої активи, ресурси і делегує повноваження для виконання всіх вище функціональних заходів.	люди, яким роботодавець довіряє свої активи, ресурси і делегує повноваження
Назарова Г.В. [11]	це не просто певні заходи, а система взаємодії, носіями якої є люди, тому важко визначитись із значенням та термінами етапів реформування системи, адже кадрова безпека це адаптивна система, що завжди перебуває в динамічному розвитку, пристосовуючись до виникаючих загроз і розвиваючись під їхнім впливом, по можливості попереджаючи їх	система взаємодії, носіями якої є люди
Дорофеев К.Н. [13]	це комплекс організаційних і технічних заходів, спрямованих на виявлення, відображення і ліквідацію наслідків різних загроз діяльності організації.	комплекс організаційних і технічних заходів

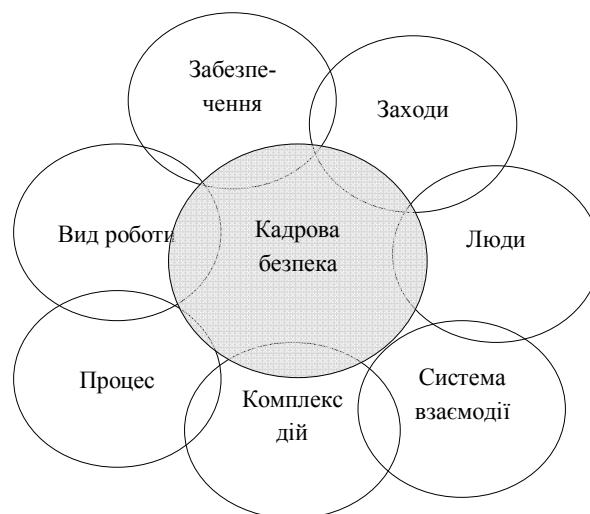

Рис. 1. Морфологічні аспекти поняття «кадрової безпеки підприємства»

Тобто визначення поняття «кадрова безпека підприємства» має об'єднувати всі аспекти даного явища. Авторське визначення подано нижче:

«Кадрова безпека підприємства – це комплекс дій, спрямованих на забезпечення процесу взаємодії співробітників (людей) для виконання основних кадрових робіт та заходів, що будуть зменшувати негативний вплив чинників як зовнішнього, так і внутрішнього середовища підприємства».

Головні цілі кадрової безпеки підприємства є [17]:

- забезпечення сталого функціонування компанії і запобігання загроз її безпеці;
- захист законних інтересів організації від протиправних дій; охорона життя та здоров'я персоналу;
- недопущення розкрадання фінансових і матеріально-технічних засобів, знищення майна та цінностей, розголошення, втрати, витоку, спотворення і знищення службової інформації, порушення роботи технічних засобів;
- забезпечення виробничої діяльності, включаючи і засоби інформатизації.

Кадрова безпека має дуальну природу: всі загрози для підприємства можна поділити на внутрішні та зовнішні – загрози для персоналу підприємства та загрози, які можуть бути заподіяні підприємству з боку персоналу.

Види загроз з боку персоналу:

- 1) розкрадання майна підприємства;

2) використання ресурсів підприємства у власних цілях;

3) навмисна псування і знищення майна підприємства;

4) отримання заробітної плати за невиконану роботу;

5) шантаж компетентністю (я - незамінний працівник);

6) шантаж повноваженнями (концентрація повноважень в одних руках);

7) торгівля комерційними таємницями.

8) дисциплінарні порушення.

9) створення в колективі нестерпного морально-психологічного клімату.

Очевидно, що кадрова безпека займає домінуюче положення щодо відношення до інших елементів системи безпеки підприємства, тому що вона залежить від персоналу, який є важливою складовою всіх систем підприємства.

Близько 80% збитку матеріальних активів підприємству спричиняються власним персоналом. Тільки 20% спроб злому мереж і отримання несанкціонованого доступу до комп'ютерної інформації приходить ззовні. Решта 80% випадків – спровоковані з участю персоналу підприємства [13]. Також неможливо обійти увагою і загальносвітову статистику, яка застосовується і до України: 10-15% всіх людей є нечесними за визначенням, 10-15% – абсолютно чесні, решта 70%-80% – коливаються, тобто ті, хто вчинить нечесно, якщо ризик попастися буде мінімальним.

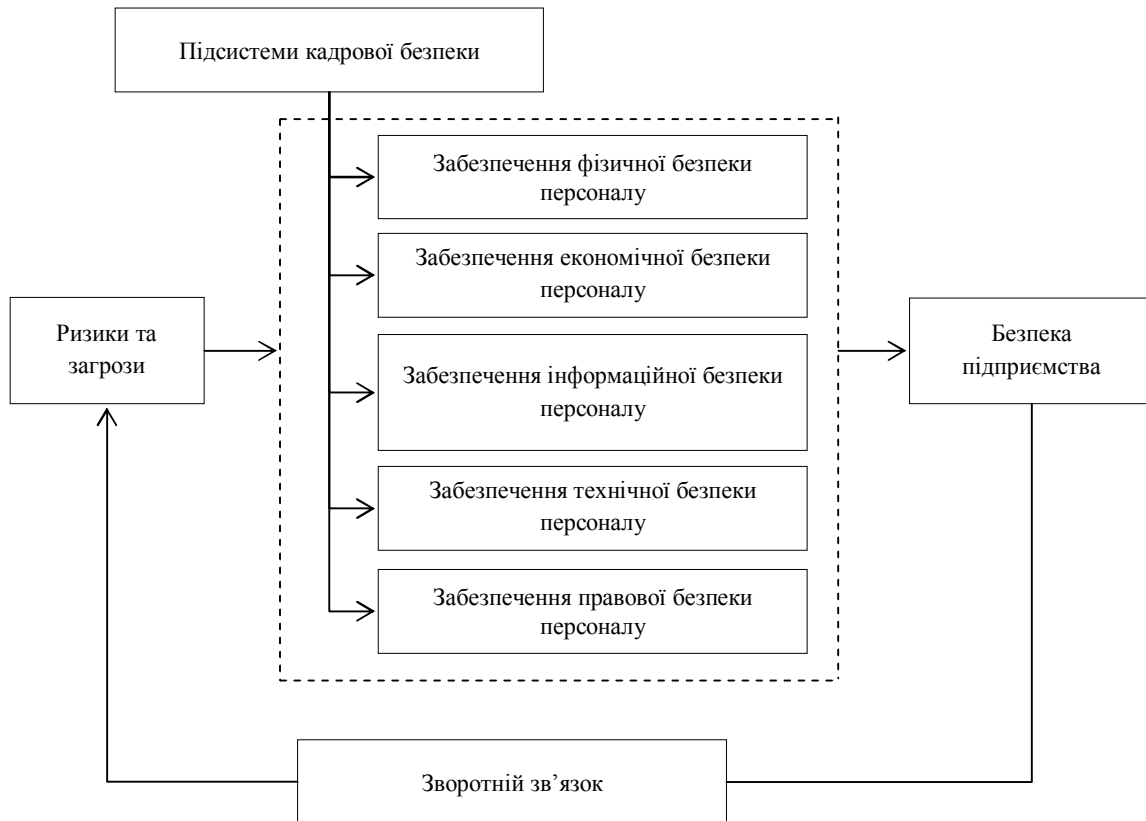

Рис. 2. Підсистеми кадрової безпеки [13]

Остання цифра означає, що кожен працівник кожного підприємства є загрозою безпеки як внутрішній чинник, тому в процесі формування системи кадрової безпеки дуже важливо це враховувати.

Види загроз з боку зовнішнього середовища для персоналу:

- 1) нещасні випадки;
- 2) надзвичайні ситуації (аварії, пожежа, тощо);
- 3) теракти;
- 4) скорочення;
- 5) відторгнення колективом;
- 6) втрата конфіденційності особистої інформації.

Очевидно, що система кадрової безпеки підприємства має формуватися з урахуванням забезпечення безпеки також персоналу, тобто

створити всі системи безпеки за кожним чинником загрози.

Як рекомендація та приклад формування системи кадрової безпеки для підприємства можна запропонувати таку схему (рис. 2).

Кожна складова в системі має бути націлена на два об'єкти: персонал-підприємство та підприємство-персонал.

Висновки

Таким чином, в статті було досягнуто поставлену мету – сформуванню власне авторське тлумачення поняття «кадрова безпека підприємства», а також визначено сутність формування системи кадрової безпеки на підприємстві з урахуванням особливості та аспектів дуальності об'єкту дослідження.

Список літератури:

1. Алькема В.Г. Ключові напрямки розвитку системи економічної безпеки автотранспортних підприємств / В.Г. Алькема // Вісник економіки транспорту і промисловості (збірник науково-практичних статей). – 2011. – Вип. 38. – С. 8-13.
2. Ареф'єва О.В. Кадрова складова в системі економічної безпеки машинобудівних підприємств / О. В. Ареф'єва // Актуальні проблеми економіки. – 2008. – №11. – С. 95-100.
3. Ляшенко О.М. Концептуалізація управління економічною безпекою підприємства : монографія / О. М. Ляшенко. – Луганськ: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2011. – 400 с.
4. Козаченко Г.В. Економічна безпека підприємства: сутність та механізм забезпечення: монографія / Козаченко Г.В., Пономарьов В.П., Ляшенко О.М. – К.: Лібра, 2003. – 280 с.
5. Кавун С.В. Система економічної безпеки: методологічні та методичні засади: монографія / С.В. Кавун. – Х.: ХНЕУ, 2009. – 299 с.
6. Коробчинський О.Л. Методика формування системи економічної безпеки підприємства / О.Л. Коробчинський // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – №4. – С. 41-45.
7. Корчевська Л.О. Система принципів забезпечення економічної безпеки підприємства / Л.О. Корчевська // Вісник економіки транспорту і промисловості (збірник науково-практичних статей). – 2011. – Вип. 38. – С. 44-49.
8. Лазаршина І.Д. Джерела інформаційно-аналітичного забезпечення економічної безпеки підприємства // І.Д. Лазаршина, О.В. Оренчин / Вісник економіки транспорту і промисловості (збірник науково-практичних статей). – 2011. – Вип. 38. – С. 62-65.
9. Дибнис Г.И. Определение совокупности работ контрольно-аналитического обеспечения административного управления кадровой подсистемой предприятия / Дибнис Г.И., Оникиенко Е.В., Ромахова О.А. // Управління проектами та розвиток виробництва: Зб. наук. пр. – Луганськ: вид-во СНУ ім. В. Даля, 2009. – № 2 (30). – С. 137-143.
10. Маренич А.І. Виявлення та запобігання загроз кадровій безпеці / А.І. Маренич // Фінансовий простір. – 2011. – №3. – С. 127-132.
11. Назарова Г.В. Передумови створення системи кадрової безпеки підприємства. Регіональні аспекти розвитку продуктивних сил України / Г.В. Назарова // Науковий журнал Тернопільського національного економічного університету. – 2010. – Вип. 15. – С. 52-60.
12. Подлужна Н.О. Кількісна оцінка кадрової безпеки організації / Н.О. Подлужна // Вісник Донецького Національного Університету. Серія Економіка і право. – 2011. – Вип. 2. – С. 160-164.
13. Дорофеев К.Н. Кадровая безопасность в системе экономической оценки деятельности фирмы / К.Н. Дорофеев, Е.В. Гараева // Молодой ученый. – 2013. – №6. – С. 327-331.
14. Пономаренко В.С. Концептуальні основи економічної безпеки: монографія / В.С. Пономаренко, С.В. Кавун. – Харків: Вид. ХНЕУ, 2008. – 256 с.

15. Оптимизация процесса управления кадровой безопасностью предприятий [*Электронный ресурс*]. – Режим доступа: <http://cyberleninka.ru/article/n/optimizatsiya-protsesssa-upravleniya-kadrovoyu-bezopasnostyu-predpriyatiu>.
16. Сущность безопасности предприятия [*Электронный ресурс*]. – Режим доступа: <http://www.repository.hneu.edu.ua/jspui/bitstream>.
17. Безпека і ваш бізнес [*Електронний ресурс*]. – Режим доступу: <http://bukvar.su/jekonomika/212095-Bezopasnost-i-Vash-biznes.html>.

Надано до редакції 15.10.2015

Кондратьєва Світлана Вікторівна / Svetlana V. Kondratyeva
reiser@list.ru

Посилання на статтю / Reference a Journal Article:

Генезис понятия «кадровой безопасности» предприятия [*Электронный ресурс*] / С. В. Кондратьева // *Економіка: реалії часу. Науковий журнал*. – 2015. – № 5 (21). – С. 194-198. – Режим доступу до журн.: <http://economics.opu.ua/files/archive/2015/n5.html>